

REGLEMENTĂRILE PRIVIND INSTITUȚIA ÎNSTRĂINĂRII BUNURILOR CU CONDIȚIA ÎNTREȚINERII PE VIAȚĂ ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA ȘI A ALTOR STATE

Angela TĂLĂMBUȚĂ,
doctor în drept

SUMMARY

Research institution of disposal of goods provided maintenance for life involves a study of regulatory legislation in Moldova. At the moment, the legal rules governing the institution are found in the Civil Code of the Republic of Moldova and other laws, the fundamental course being represented by the Constitution. In any system where ownership is guaranteed by the Constitution, the crucial moment that confronts constitutional adjudication is selecting from a variety of regulatory decisions with re-distributional nature, as they affect direct or indirect ownership.

Keywords: lifetime maintenance, property transfer, legislation

REZUMAT

Cercetarea instituției înstrăinării bunurilor cu condiția întreținerii pe viață implică un studiu al reglementării legislației în vigoare pe teritoriul Republicii Moldova. La moment, normele juridice ce reglementează instituția dată se regăsesc în Codul civil al Republicii Moldova și în alte acte normative, cel fundamental fiind reprezentat de Constituția Republicii Moldova. În oricare sistem unde dreptul de proprietate este garantat prin Constituție, momentul crucial pe care îl înfruntă judecarea constituțională este selectarea dintr-o varietate de decizii regulatorii cu caracter re-distribuțional, după cum acestea afectează direct sau indirect dreptul de proprietate.

Cuvinte-cheie: întreținere pe viață, înstrăinare de bunuri, legislație

Conceptul instituției *înstrăinării bunurilor cu condiția întreținerii pe viață* nu a fost univoc interpretat și înțeles pe parcursul diverselor perioade istorice. Această stare de lucruri își găsește explicația, mai întâi de toate, în faptul că există un spectru foarte larg de probleme ce trebuie soluționate ca premisă a formulării și determinării unei viziuni concrete asupra contractului de înstrăinare a bunurilor cu condiția întreținerii pe viață, vizavi de dezvoltarea social-economică a țării.

Este limpede că algoritmul de căutare a răspunsurilor la întrebările ce preocupă specialiștii de domeniu, dar și conținutul și caracterul răspunsurilor aflate, depind de interpretarea normelor în vigoare.

În Republica Moldova, relațiile sociale cuprinse în instituția *întreținerii* au fost reglementate inițial de Codul civil al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești, adoptat la 26 decembrie 1964 [2]. În conținutul Codului civil al RSSM, înstrăinarea bunurilor cu condiția întreținerii pe viață se referea de fapt doar la un singur bun, și anume al casei de locuit, care se întilnea pe acele timpuri în calitate de bun aflat în proprietatea personală. Însă practic aproape nu se recurgea la această instituție, din simplul motiv că foarte puțini cetățenii dispuneau de această proprietate personală [11, p. 236].

Conform art. 445 Cod civil al RSSM, în baza contractului de înstrăinare a unei case de locuit cu condiția întreținerii pe viață, o persoană inaptă de muncă din cauza vârstei sau în legătură cu starea sănătății (transmițător) transmite în proprietate unei alte persoane (dobânditor) o casă de locuit sau o porțiune de casă, în schimbul căreia dobânditorul se obligă să procure transmițătorului, pînă la moartea acestuia, asigurare materială în natură – locuință, hrană, îngrijire și ajutorul necesar [2].

La 6 iunie 2002, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat un nou Cod civil al Republicii Moldova, în vigoare de la 12.06.2003, grație căruia această instituție, prin intermediul contractului de înstrăinare de bunuri cu condiția întreținerii pe viață, a primit o reglementare mai amplă. În capitolul IV din Titlul III al Codului civil al Republicii Moldova din 2002 sînt cuprinse reglementările privind contractul de înstrăinare a bunurilor cu condiția întreținerii pe viață. Aici sînt prevăzute opt articole ce reglementează expres această instituție [11, p. 236].

Prin prisma art. 839 Cod civil al RM se consemnează că, „în baza contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață, o parte (beneficiarul întreținerii) se obligă să dea celeilalte părți (dobânditor) în pro-

prietate un bun imobil sau mobil, iar dobînditorul se obligă să asigure beneficiarului întreținerii în natură – locuință, hrană, îngrijire și ajutorul necesar pe timpul cît va trăi, precum și înmormîntarea”.

Potrivit reglementărilor actuale, bunul transmis de beneficiar poate fi atît mobil, cît și imobil, spre deosebire de Codul civil al RSSM, care prevedea posibilitatea înstrăinării în schimbul întreținerii doar a unei case de locuit.

Legea obligă dobînditorul întreținerii să asigure beneficiarului locuință, hrană, îngrijire și ajutorul necesar în timpul vieții, precum și înmormîntarea la deces.

Scopul părților este reciproc și constă în dobîndirea dreptului de proprietate asupra unui bun în schimbul întreținerii pe viață. În aceste aspecte se reflectă și destinația acestui contract. Contractul de întreținere pe viață prezintă un deosebit interes pentru oameinii în etate, bolnavii, invalizii pensiile și îndemnizațiile cărora nici pe departe nu acoperă necesitățile de viață. Aceste persoane, avînd posibilitate de a încheia un asemenea contract, sînt asigurați cu cele mai importante condiții de viață pînă la deces [7, p. 469].

În special, merită atenție faptul că legea nu stipulează careva restricții față de beneficiarul întreținerii, în această calitate poate fi orice persoană fizică

care dispune cu titlu de proprietate de un bun imobil sau mobil și care poate servi drept obiect al acestui contract.

Norma articolului dat, prin alin. 2, admite pluralitatea părților. Astfel, în cazul pluralității de părți, obligația de întreținere este indivizibilă și se aplică regulile generale ale contractului de întreținere pe viață.

Legiuitorul, în alin. 3 al articolului comentat stipulează că întreținerea este un drept pur individual și inalienabil. Din aceste considerente, creanța de întreținere nu poate fi transmisă unei alte persoane și nici urmărită de creditori.

Referitor la forma contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață, legislatorul a stipulat un criteriu, luând în considerație obiectul, scopurile părților, termenul contractului. Astfel, art. 840 din Codul civil al RM prevede forma scrisă a contractului care se aplică indiferent de obiectul contractului, însă dacă obiectul acestui contract este un bun pentru înstrăinarea căruia se cere respectarea formei autentice, atunci contractul se încheie în formă autentică.

Drept un temei pentru modificarea contractului de înstrăinare a unui bun cu condiția întreținerii pe viață (art. 841 Cod civil al RM) poate servi abateră dobânditorului de la obligația sa de bază de a-i presta beneficiarului întreținere în natură. Doar beneficiarului întreținerii îi poate aparține inițierea schimbării formei de întreținere, iar ca temei poate servi neexecutarea de către dobânditor a obligațiilor contractuale.

Pentru a proteja interesele patrimoniale ale beneficiarului, art. 842 din Codul civil al RM stipulează două garanții: prima garanție constă în stabilirea interdicției de înstrăinare a bunului transmis de beneficiarul întreținerii pe durata vieții acestuia, iar a doua – în stabilirea gajului sau altor grevări ale obiectului contractului numai cu acordul beneficiarului întreținerii.

Pieirea bunului nu îl degradează pe dobânditor de obligațiile pe care și le-a asumat în bază de contract – prevede art. 843 Cod civil RM. Dobânditorul devine proprietarul bunului transmis la încheierea contractului de înstrăinare a unui bun cu condiția întreținerii pe viață. Prin această normă, legislatorul prevede încă o garanție de asigurare a intereselor patrimoniale ale beneficiarului întreținerii, deoarece el își

păstrează dreptul la întreținere în cazul pieririi obiectului contractului.

În contextul studiului nostru, un interes mai pronunțat îl comportă compartimentele consacrate *efectelor* contractului de înstrăinare a bunurilor cu condiția întreținerii pe viață. Datorită cadrului normativ relativ restrâns în domeniul dat, evidențiem temeiurile încetării (art. 846 Cod civil al RM) și rezoluțiunii (art. 844-845 Cod civil al RM) contractului de înstrăinare a bunurilor cu condiția întreținerii pe viață. Din conținutul acestei norme rezultă că dreptul dobânditorului poate fi reziliat în cazul imposibilității executării obligației contractuale din cauza unor circumstanțe care nu depind de voința lui, și respectiv, dreptul beneficiarului întreținerii poate fi reziliat doar în cazul în care nerespectarea obligațiilor contractuale depind de însuși dobânditor [1, p. 114].

Conform art. 846 din Codul civil al RM, la decesul dobânditorului, drepturile și obligațiile lui trec la succesorii lui. Prezenta normă stipulează o regulă nouă, care nu era cunoscută în legislația națională veche, și anume posibilitatea aplicării succesiunii de drept în cazul decesului dobânditorului.

Deși legea nu prevede expres, considerăm că neexecutarea obligației de predare a bunului de către beneficiar sau existența viciilor ascunse reprezintă o neexecutare esențială a contractului, care oferă dobânditorului dreptul de a cere rezoluțiunea [7, p. 101].

În legislația din **România**, instituția înstrăinării bunurilor cu condiția întreținerii pe viață este reglementată, de actualul Cod civil al României (CCR) din 2011 [4], prin intermediul normelor de drept ce reglementează separat contractul de întreținere. CCR definește acest contract stabilind criteriile care îl delimitează de alte raporturi asemănătoare și îi determină specificul atât în ceea ce privește condițiile de fond, cât și în ceea ce privește efectele. În CCR, contractul de întreținere are o reglementare proprie în Capitolul XVIII – „Contractul de întreținere”, din Titlul IX – „Diferite contracte”, Cartea a V-a – „Despre obligații”, art. 2254–2263.

Articolul 2254 din CCR reglementează noțiunea contractului de întreținere: „(1) Prin contractul de întreținere o parte se obligă să efectueze în folosul celeilalte părți sau al unui anumit

terț prestațiile necesare întreținerii și îngrijirii pentru o anumită durată. (2) Dacă prin contract nu s-a prevăzut durata întreținerii ori s-a prevăzut numai caracterul viager al acesteia, atunci întreținerea se datorează pentru toată durata vieții creditorului întreținerii” [4]. Prin urmare, cum era interpretat până acum în practică, contractul de întreținere era acel contract prin care o parte înstrăina un bun al său, în schimbul obligației asumate de către dobânditor de a o întreține, fapt care în principal presupune efectuarea de către debitorul obligației de întreținere a unor prestații în natură – asigurarea întreținerii – persoanei: asigurarea hranei, medicamentelor, asistenței medicale etc., și chiar în contract era prevăzută suportarea unor costuri eventuale cu intervenții medicale, asigurarea unei persoane care să însoțească temporar sau chiar permanent, după caz, creditorul întreținerii [13, p. 140].

Întinderea obligației de întreținere este prevăzută la art. 2257 în CCR: “(1) Debitorul întreținerii datorează creditorului prestații stabilite în mod echitabil, ținându-se seama de valoarea capitalului și de condiția socială anterioară a creditorului. (2) Debitorul este obligat în special să asigure creditorului hrană, îmbrăcăminte, încălțăminte, menaj, precum și folosința unei locuințe corespunzătoare. Întreținerea cuprinde de asemenea îngrijirile și cheltuielile necesare în caz de boală” [4].

În ceea ce privește *caracterele* contractului de întreținere, ar trebui menționate aspectele de noutate aduse de CCR. Astfel, conform Codului civil Român din 1864 [5], contractul de întreținere era un contract cu titlu oneros, pentru ca o parte (înstrăinează un bun) urmărind să obțină în schimb o contraprestație egală cu întreținerea pe timpul cât va trăi, întreținerea constând în hrană, îmbrăcăminte, îngrijiri medicale, și invers: partea care prestează întreținerea se obligă la aceasta urmărind, în schimb, un echivalent patrimonial constând în lucrul dobândit. CCR oferă posibilitatea încheierii contractului de întreținere (precum și a contractului de rentă viageră) și cu titlu oneros – art. 2243: „Renta viageră poate fi constituită cu titlu oneros, în schimbul unui capital de orice natură, sau cu titlu gratuit și este supusă, sub rezerva dispozițiilor capitolului de

față, regulilor proprii ale actului juridic de constituire” [5].

În CCR din 1864 apărea caracterul aleatoriu al contractului de întreținere, provenind din faptul că părțile nu cunoșteau exact șansele lor de pierdere sau de câștig la încheierea lui: o parte înstrăinează un bun, astfel că atât ea, cât și cealaltă parte știau de la început doar întinderea prestațiilor la care se obliga creditorul întreținerii; se mai știa că cel ce prestează întreținerea va face acest lucru pe tot parcursul vieții creditorului. Însa, în actualul Codul civil Român din 2011, acest aspect poate fi precizat prin contract – întreținerea poate fi stabilită pe tot parcursul vieții creditatului, în cazul în care prin contract nu s-a prevăzut durata întreținerii ori s-a prevăzut numai caracterul viager al acesteia (alin. 2, art. 2254 din CCR prevede că dacă prin contract nu s-a prevăzut durata întreținerii ori s-a prevăzut numai caracterul viager al acestuia, atunci întreținerea se datorează pentru toată durata vieții creditorului întreținerii).

Conform Codului civil Român din 1864, contractul de întreținere era în principiu un contract consensual, întrucât pentru formarea lui valabilă era necesar acordul de voință valabil exprimat al părților; actualul CCR modifică acest aspect, dobândind contractul solemn, prin impunerea formei autentice sub sancțiunea nulității absolute [10, p. 12].

În Codul civil Român din 1864, condițiile esențiale ale contractului de întreținere erau prevăzute în dispozițiile art. 948, conform cărora condițiile esențiale pentru validitatea unei convenții sînt: capacitatea de a contracta, consimțămîntul valabil al părții care se obligă, un obiect determinat și o cauză licită [5]. Forma, în regula generală, nu era o condiție esențială a contractului de întreținere. Trebuie însă precizat că în mod excepțional, atunci cînd lucrul înstrăinat drept obiect al întreținerii era un imobil (un teren sau o locuință ori o unitate individuală), se cerea atât autorizația prealabilă de înstrăinare, cât și încheierea contractului de întreținere în forma autentică. De asemenea, odată cu intrarea în vigoare a Codului civil Român din 2011, contractual de întreținere devine un contract numit, ce are o reglementare proprie.

În Codul civil Român din 2011 nu

se face deosebire între forma contractului de întreținere cînd lucrul înstrăinat este un imobil și forma contractului de întreținere cînd lucrul înstrăinat este un bun mobil [10, p. 13]. Astfel, potrivit art. 2255 din CCR, „contractul de întreținere se încheie în formă autentică, sub sancțiunea nulității absolute”. Forma autentică se impune datorită importanței actului dată de efectele produse față de părți, ducînd la ieșirea din obligațiile creditorului a unor bunuri de valoare mare și la grevarea patrimoniului debitorului pentru viitor cu o obligație ce poate depăși emolumentul cules.

Pe lângă condiția mai sus menționată, CCR mai conține un element de noutate cu privire la condițiile de validitate. Astfel, apare o condiție suplimentară de validitate atât în cazul contractului de întreținere, cât și în cazul contractului de rentă viageră – acestea rămân lipsite de efecte dacă la data încheierii contractului creditorul suferea de o boală din cauza căreia a murit în 30 de zile de la acea dată [5].

În concluzie, avînd în vedere vidurile legislative care existau în conținutul contractului de întreținere, ținînd seama de aplicarea neuniformă în practica judiciară a uneori dispoziții legale, aceste modificări aduse prin Codul civil Român din 2011 nu erau doar obligatorii, ci chiar necesare, în vederea aplicării mai consecvente a legii.

Legislația din **Franța** este precursora genului respectiv de contract pentru întregul sistem de drept continental. Contractul de întreținere este utilizat sub denumirea „bail a nourriture”, ceea ce în traducere semnifică „închirierea pentru hrană”. „Bail a nourriture” este similar contractului de rentă viageră, însă, spre deosebire de acesta din urmă, întreținătorul se angajează să asigure întreținutul cu produse alimentare. Necesitățile întreținutului nu se limitează doar la hrană, ci la tot ceea ce se include în mod ordinar în obligațiile alimentare în sens larg: locuința, îngrijirea personală, precum și cheltuielile de înmormîntare [8, p. 38]. Noile modificări din 21 iunie 2014 aduse legislației civile franceze reglementează, prin prisma art. 1968-1983, doar contractul de rentă și de rentă viageră.

Vînzarea de imobile în schimbul unei rente viagere a fost mult timp

destul de practică în Franța, căci ea satisfacea două tendințe care, oricît de contradictorii ar fi, ambele sînt înrădăcinate în temperamentul național: nevoia de securitate și căutarea speculei. Dar prelungirea duratei vieții umane – uneori mai mult de 120 de ani – devine un factor de descurajare [9, p. 541].

Spre deosebire de Republica Moldova, în **Germania, Olanda, Italia, Spania** nu se reglementează respectivul contract în legislația civilă, cu toate că acesta dispune de aplicabilitate practică. Contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață în aceste țări face parte din categoria contractelor nenumite.

Conține reglementări privind înstrăinarea de bunuri cu condiția întreținerii și Codul civil din 1999 al **Azerbaidjanului**. Aceste reglementări sînt prevăzute în capitolul 48, destinat rentei, în care înstrăinările se fac doar sub condiția de plată a rentei, care poate fi și pe viață, dar nu și cu întreținere [13].

Prezintă interes și reglementările Codului civil al **Republicii Lituania**, adoptat la 23.01.1937, pus în aplicare în 1992, cu modificări esențiale din 29.08.2007, cu privire la instituția dată [14]. Astfel, în conformitate cu art. 2096-2106 din cod, această instituție se consideră instituția întreținerii, reglementată prin contractul de întreținere care poate fi atât viager, cât și în bază de bunuri. Un loc important în cadrul reglementărilor este acordat calculelor valorii atât a bunurilor ce servesc pentru întreținerea beneficiarului, cât și a bunurilor care vor fi trecute în proprietatea privată a întreținătorului după deces. Valoarea întreținerii în bani trebuie să fie transmisă cu cel puțin un sfert de an înainte beneficiarului, iar întreținerea în natură trebuie să fie calculată și acordată cu cel puțin o jumătate de an înainte [14]. Ca și în legislația Republicii Moldova, legiuitorul permite pluralitatea de părți, iar în caz de rezoluțiune a contractului de întreținere, beneficiarul întreținerii nu este obligat să întoarcă prețul întreținerii. Bine-venit este permiterea încheierii unui asemenea contract în favoarea unei terțe persoane, ceea ce nu se permite în legislația Republicii Moldova.

Codul civil al **Ucrainei** reglementează înstrăinarea de bunuri cu condiția întreținerii pe viață asemănător cu pre-

vederile Codului civil al RM. Capitolul 57, care se numește „Întreținerea pe viață” reglementează contractul de întreținere pe viață cu privire la definirea acestuia, drepturile și obligațiile părților, obiectul contractului, care poate fi o casă sau o parte a acesteia, orice bun mobil sau imobil de preț. Specific pentru aceste reglementări sînt prevederile cu privire la obligația întreținătorului de a-l asigura pe întreținut cu spațiu locativ, precum și determinarea valorii bănești lunare a întreținerii [15]. Doctrina reflectă înstrăinarea de bunuri cu condiția întreținerii pe viață în conținutul manualelor și monografiilor de drept civil [18, p. 238].

Nu putem să trecem cu vederea legislația civilă din **Georgia** [17], unde contractul de întreținere este reglementat prin prisma art. 537-541 într-un paragraf aparte și conform căreia o parte transmite o casă, un apartament sau un alt bun imobil ce-i aparține în proprietate unei alte părți, numit *plătitor de rentă*, și care se obligă să-l întrețină pe transmitător tot parcursul vieții cît va trăi sau pe o terță persoană indicată de acesta. Este laudabil faptul că legiuitorul a prevăzut nu numai întreținerea în locuință, îmbrăcăminte, hrană și îngrijire medicală, dar și valoarea minimă a întreținerii pe lună, care nu poate fi mai mică de două salarii minime stabilite de lege (art. 538 alin. 3 din Codul civil al Georgiei).

Codul civil al **Federației Ruse** reglementează înstrăinarea de bunuri cu condiția întreținerii pe viață în cadrul contractului de rentă. Capitolul 30, care se numește „Renta și înstrăinarea bunului cu condiția întreținerii pe viață”, reglementează contractul de rentă și de înstrăinare de bunuri cu condiția întreținerii pe viață, drepturile și obligațiile părților, obiectul contractului care poate fi, în primul rînd, o casă de locuit, un teren, orice bun imobil de preț. Specific pentru aceste reglementări sînt prevederile cu privire la obligația întreținătorului de a-l asigura pe întreținut cu spațiu locativ, precum și determinarea valorii bănești lunare a întreținerii [16, p. 242]. Din cuprinsul capitolului respectiv s-ar deduce, în aparență, independența acestor contracte față de alte contracte civile. Însă, în actul normativ se face referință doar la un singur contract – la contractul de rentă. Codul civil al Federației Ruse

atribuie contractul de întreținere la una dintre varietățile contractului de rentă, cu renta perpetuă și cea viageră.

Spre deosebire de legislația civilă a Federației Ruse, Codul civil al RM reglementează contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață ca contract de sine stătător, distinct de alte contracte civile. O părere contrară întîlnim în doctrina autohtonă. Se menționează că, deși contractul de întreținere este reglementat în Codul civil al RM într-un capitol separat, acesta rămîne a fi o varietate a contractului de rentă [12, p. 127].

Nu susținem această opinie și ne alăturăm specialiștilor autohtoni I. Mihalache și O. Chelaru, care menționează că, deși contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață are multe asemănări cu contractul de rentă, între ele persistă deosebiri majore și urmează a fi analizate ca contracte distincte [8, p. 38].

Referințe bibliografice

1. Cazac O. Utilitatea distincției dintre rezoluțiunea și rezilierea contractului civil: probleme și soluții. În: Materialele celei de-a VI-a Conferințe internaționale a tinerilor cercetători „Tendințe contemporane în evoluția patrimoniului istoric și juridic al Republicii Moldova”. Institutul de Istorie, Stat și Drept al AȘM, Chișinău, 2012, p. 114-126.
2. Codul civil al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești din 26 decembrie 1964. În: B. Of. nr. 000 (abrogat). <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=286216&lang=1>
3. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 06.06.2002. În: Monitorul oficial al Republicii Moldova, nr. 82-86 din 22 iunie 2002.
4. Cod civil Român. În: Monitorul oficial al României, nr. 505 din 15 iulie 2011. http://www.dreptonline.ro/legislatie/codul_civil_republicat_2011_noul_cod_civil.php
5. Codul civil al României din 26.11.1864, promulgat la 04.12.1864, (abrogat). http://www.dreptonline.ro/legislatie/codul_civil_republicat_2011_noul_cod_civil.php
6. Chibac Gh. ș.a. Drept civil. Contracte speciale. Vol. 3, ed. a 2-a. Chișinău: Cartier, 2005, 688 p.
7. Chibac Gh. Contractul de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii

pe viață. Cartea III, art. 839-846. În: Comentariul Codului civil al Republicii Moldova. Vol. II, ediția II-a, Chișinău: ARC, 2006, p. 469-473.

8. Chelaru O., Mihalache Iu. Analiza juridică a contractului de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață. În: Revista națională de drept, 2007, nr. 5. p. 38-43.

9. Malaurie P., Aynes L., Gautier P-Y. Drept civil. Contracte speciale. Trad. Dănișor D. București: Wolters Kluwer, 2009, 630 p.

10. Raluca S. Contractul de întreținere în noul Cod civil. Noțiune, caractere juridice, condiții esențiale, rezoluțiune. București: Hamangiu, 2012, 212 p.

11. Tălămbuță A. Analiza problematicii privind instituția înstrăinării bunurilor cu condiția întreținerii pe viață prin prisma materialelor științifice publicate de autori autohtoni, precum și legislația în vigoare. În: Materialele Simpozionului Științific Internațional „Agricultura modernă – realizări și perspective, cadastru și drept”, consacrat aniversării a 80 de ani de la înființarea UASM. Vol. 33. Chișinău, 2013, p. 236-240.

12. Trofimov. I. Drept civil. Contractele civile. Chișinău: Elena – V.I., 2004, 256 p.

13. Zineliev I. Drept civil. Contracte civile. Cluj: Deva, 2004, 236 p.

14. Гражданский кодекс Латвийской Республики. Часть четвертая. Обязательственное право. 1992. http://www.pravo.lv/likumi/05_4_gz.html

15. Гражданский кодекс Украины, 2004. Харьков: Одиссей, 2003, 400 с.

16. Гражданский кодекс Российской Федерации, 01.01.2004. Москва, 2003, 400 с.

17. Гражданский кодекс Грузии с 26.06.1997 н. 786-Пс, <http://www.pravoteka24.com/zakony-drugih-stran/114-grazhdanskiy-kodeks-stran-sng.html>

18. Хуго Перс Монтеро. Горжусь профессией нотариуса. В: Нотариальный вестник, 1998, № 7/8, с. 21-24.